M5. Verificarea informațiilor

Verificarea informației este foarte importantă în mediul informațional actual.
Una dintre regulile de aur în contextul actual informațional este:

Dacă o informație este importantă pentru tine și/sau dorești să o dai mai departe, verific-o înainte!

Cum verificăm informațiile?

Obiectivul nostru atunci când analizăm un mesaj este să:

- **investigăm afirmația** pe care o face autorul sau sursa;
- să **identificăm indicii de la care putem pleca pentru a stabili dacă mesajul conține informații false sau nu;**
- (dacă e nevoie) să descoperim contexul inițial al mesajului.

În acest proces, elementele deconstrucției de mesaj (autor, format, public, conținut, scop) pot fi utile pentru organizarea demersului. Putem aplica **căutarea laterală,** care înseamnă **investigarea mesajului, a sursei și a conținutului** (fapte/opinii, imagini, citate, experți și alte referințe), prin raportarea la surse externe (alte website-uri și aplicații/platforme).

Astfel, există o serie de repere pe care putem să le avem în vedere pentru a verifica informații:

1. **EMOȚIILE:** Primul pas atunci când interacționăm cu un mesaj este **să ne oprim și să analizăm emoțiile pe care ni le trezește:**

- mesajele care vor să ne convingă de ceva, ori să ne inducă în eroare, stârnesc emoții, fie că este vorba de emoții pozitive sau negative;
- este important să separăm emoțiile de conținutul pe care îl analizăm și verificăm și să ținem cont de modul cum biasurile cognitive pot avea efecte asupra receptării unui mesaj.

2. **AUTORUL ȘI SURSA: Ne întrebăm dacă autorii sunt credibili. Cine spun că sunt, ce pot afla din alte surse despre ei?**

- autorii și sursele cu credibilitate ridicată comunică **transparent** cine sunt, iar detaliile despre identitatea lor pot fi ușor de identificat;
- analizăm aspecte care țin de autor și sursă pentru a **stabili nivelul de pertinență** sau pentru a descoperi dacă ne confruntăm cu conturi care **fac furt de identitate sau folosesc o identitate ascunsă;**
- putem analiza și verifica, prin căutarea laterală: dacă numele autorului este vizibil, dacă oferă informații că se află o persoană reală în spatele contului, dacă are bifa de autenticitate, dacă URL-ul este conform, la ce dată a fost creat contul, dacă a avut multiple denumiri în trecut (prin apăsarea celor trei puncte din dreptul numelui conturilor) etc.

© 2026, Centrul pentru Jurnalism Independent (România)

M5. Verificarea informațiilor

3. **FORMATUL: Analizăm formatul pentru a identifica ce tehnici creative sunt exploatate ca să ne atragă atenția:**

- reținem că de multe ori **sentimentul urgenței** este exploatat pentru a ne face să simțim că este esențial pentru noi să cunoaștem informația respectivă, să o dăm mai departe sau să răspundem apelului la acțiune;
- **identificăm un posibil clickbait** (utilizarea excesivă de emoji-uri, de majuscule sau de culori puternice, precum roșu, pentru a atrage atenția);
- **verificăm dacă este un material publicitar marcat transparent** (cu P, Ad, Sponsored etc.)
- **verificăm** dacă **conținutul generat cu AI este marcat corespunzător** (watermark, etichete, hashtag etc.).

4. **CONȚINUTUL: Consumăm conștient conținutul. Întrebări utile:**

- Ce afirmații fac autorul sau sursa?
- Ce alte surse îmi pot oferi informații relevante despre aceste afirmații?
- Ce elemente ale mesajului pot verifica? (Care sunt faptele? Dar opiniile?)
- Cum încearcă mesajul să mă convingă? (Ce tehnici de persuasiune sunt folosite? Ce biasuri cognitive pot fi declanșate?)
- Care este contextul inițial al mesajului? De asemenea, corespunde data publicării articolului/postării cu data evenimentului invocat în text? Este reciclată informația veche ca să ne înșele percepția?
- Cine sunt experții menționați, dar dovezile? Au ei expertiză în domeniul despre care vorbesc? Sunt folosiți experți falși sau care nu pot fi identificați?

Ca să completăm procesul verificării, putem apela la **platforme de fact-checking,** pentru a afla dacă afirmațiile au fost deja verificate.

Platforme de fact-checking din România:	**Platforme de fact-checking** internaționale:
• Factual • Misreport • Anti-fake • Veridica.ro • AFP Verificat • BROD	• FactCheck.org • NPR Politics Fact Check • PolitiFact • Snopes • Reuters • Contextualizare din perspectivă de educație media a materialelor de fact-checking (EN): Rumour Guard

© 2026, Centrul pentru Jurnalism Independent (România)

M5. Verificarea informațiilor

În privința conținutului audiovizual, putem:

- **folosi căutarea inversă de imagine (reverse image search) prin instrumente precum Google Lens, TinEye, Yandex,** pentru a afla **unde a mai apărut o imagine în trecut;**

- urmări o serie de indicii pentru a vedea dacă conținutul este manipulat sau generat cu inteligența artificială: **proporții deformate** (mâini, degete, ochi, păr), suprapuneri nefirești; **elemente identice** (modele din fundal, fețe, obiecte) care apar de mai multe ori fără un motiv logic; **inconsecvențe** între cadre sau scene (personajele arată diferit de la o scenă la alta, apar variații de lumină, perspectivă sau stil); **fundaluri generice**, „netede" sau neclare, uneori cu detalii greu de distins; **text uneori ilizibil**, cu litere deformate, cuvinte greșite sau forme ciudate; **intonație monotonă sau nefirească**, pronunție ciudată, voce ușor robotică; **probleme de sincronizare audio-video** (mișcarea buzelor nu corespunde vorbirii, expresiile faciale nu redau emoțiile din voce) etc.

Atenție! Folosirea **chatboților AI** pentru a verifica informații trebuie făcută cu prudență. Este foarte important să evaluăm pe cât posibil rezultatul primit, punând întrebări despre sursele accesate, informațiile selectate și motivele din spatele acestor alegeri. Acest lucru nu ne va confirma dacă informația e corectă, dar putem obține mai multă claritate cu privire la procesul din spatele răspunsului și putem să ne dăm seama ce ar trebui să verificăm mai departe.

Câteva exemple de întrebări privind răspunsurile generate:

- Ce surse ai folosit pentru a genera răspunsul?
- Ai identificat și alte surse sau puncte de vedere diferite? Dacă da, de ce nu le-ai inclus?
- Există informații relevante pe care ai ales să nu le incluzi? De ce?
- Există aspecte ale subiectului despre care nu ai suficiente informații? De ce nu mi-ai semnalat acest lucru?
- Care sunt limitările răspunsului tău? Ce nu ai putut acoperi și de ce?
- Există vreun risc de părtinire în informațiile pe care le-ai folosit pentru a formula acest răspuns?
- Cât de actualizate sunt informațiile pe care te-ai bazat?

Verificarea informației este un proces care ne ajută să avem o **abordare responsabilă** în mediul online – vom evita să distribuim informații false sau înșelătoare și vom contribui activ la menținerea unui spațiu informațional cât mai sănătos în comunitățile noastre.

Resursă realizată în cadrul Programului de Educație Media demarat de CJI în parteneriat cu Romanian-American Foundation și susținut prin proiectul BROD* și prin proiectul „Digital literacy transformation for Romanian Youth", proiect finanțat de Fondation Botnar, coordonat de CJI și implementat în parteneriat cu Ashoka România, E-Civis, EDUMI, Funky Citizens și Grupul PONT.

***Proiectul BROD (Bulgarian-Romanian Observatory of Digital Media) este finanțat prin Programul Europa Digitală al Uniunii Europene, sub contractul nr. 101226153.**

© 2026, Centrul pentru Jurnalism Independent (România)